

ОСОБЛИВОСТІ ЛІЦЕНЗУВАННЯ ТА ПАТЕНТУВАННЯ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ВІДОБРАЖЕННЯ ВИТРАТ НА ПРИДБАННЯ ЛІЦЕНЗІЙ ТА ПАТЕНТІВ В ОБЛІКУ

Анотація. Розглянуто поняття ліцензії і патенту на проведення торговельної діяльності та їх характерні ознаки. Визначено порядок придбання ліцензії та патенту. Проаналізовано повноваження органів державної влади щодо ліцензування та патентування торговельної діяльності. Визначено особливості обліку витрат на придбання ліцензії та патенту.

Аннотация. Рассмотрены понятия лицензии и патента на проведение торговой деятельности и их характерные признаки. Определен порядок приобретения лицензии и патента. Проанализированы полномочия органов государственной власти по лицензированию и патентованию торговой деятельности. Определены особенности учета расходов на приобретение лицензии и патента.

Annotation. The concepts of licenses and patents for conducting trading activities and their characteristics are studied. The order of acquisition of licenses and patents is described. The powers of government bodies for licensing and patenting trading activities are analysed. The peculiarities of accounting costs of acquisition of licenses and patents are highlighted.

Ключові слова: торговельна діяльність, ліцензія, патент, облік.

Торговельна діяльність в Україні в наш час є однією з найпоширеніших форм підприємництва. Ліцензування та патентування є одним із методів адміністративно-правового регулювання торговельної діяльності. Необхідність державного управлінського впливу на сферу торговельної діяльності пояснюється підвищеними вимогами до суб'єктів господарювання, особливістю відчуження певних видів товарів, неконтрольований обіг яких може становити потенційну небезпеку для держави в цілому, публічного порядку, життя та здоров'я громадян, а також тими завданнями і функціями, що покладаються на органи державної влади щодо контролю за обігом певних товарів.

Мета дослідження полягає у визначенні особливостей ліцензування та патентування торговельної діяльності, яким чином відображаються витрати на придбання ліцензій та патентів в обліку.

У ході дослідження були сформульовані такі завдання: визначення поняття ліцензії та патенту на право здійснення торговельної діяльності та їх ознаки, аналіз повноважень органів державної влади щодо ліцензування та патентування торговельної діяльності, висвітлення порядку видачі ліцензій та патентів, відображення витрат на придбання ліцензій та патентів в обліку.

Питання, пов'язані з ліцензуванням та патентуванням торговельної діяльності, розглядали такі українські та зарубіжні вчені, як: Авер'янов В. Б., Алексєєва С. С., Андрійко О. Ф., Бандурка О. М., Бахрах Д. М., Вітвіцький С. С., Голосніченко І. П., Зима О. Г., Калюжний Р. А., Коваль Л. В. [1].

Для здійснення торгівлі деякими товарами згідно з дійсним законодавством необхідна наявність ліцензій. Ліцензія – документ державного зразка, який засвідчує право суб'єкта господарювання-ліцензіата на провадження зазначеного в ньому виду господарської діяльності протягом визначеного строку за умови виконання ліцензійних умов [2].

Відповідно до ст. 9 Закону про ліцензування підлягають ліцензуванню такі види господарської діяльності: виробництво і торгівля спиртом етиловим, коньячним і плодовим, алкогольними напоями та тютюновими виробами; діяльність з обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів; торгівля, виробництво та ремонт вогнепальної зброї невійськового призначення і боєприпасів до них, холодної зброї, пневматичної зброї калібру понад 4,5 мм і швидкістю польоту кулі понад 100 м/с; виробництво, оптова та роздрібна торгівля лікарськими засобами; виробництво, оптова та роздрібна торгівля ветеринарними медикаментами і препаратами; торгівля пестицидами та агрохімікатами (тільки регуляторами зростання); виробництво і продаж спеціальних засобів, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, індивідуального захисту, активної оборони; розробка, виготовлення і торгівля спеціальними технічними засобами для зняття інформації з каналів зв'язку, інших засобів негласного отримання інформації; надання послуг у сфері криптографічного захисту інформації (крім послуг електронного цифрового підпису), торгівля криптосистемами і засобами криптографічного захисту інформації (згідно з переліком, що визначається Кабінетом Міністрів України); торгівля генетичними ресурсами, проведення генетичної експертизи походження та аномалій тварин; діяльність, пов'язана з торгівлею піротехнічними засобами; торгівля рідким паливом з біомаси та біогазом.

Для отримання ліцензії згідно зі ст. 10 цього Закону, суб'єкт господарювання повинен спочатку подати заяву встановленої форми до органу, що видає ліцензії. До заяви про видачу ліцензії

Орган, що видає ліцензії, приймає рішення про видачу ліцензії або про відмову у її видачі у строк не пізніше 10 робочих днів із дня отримання заяви та документів, які додаються до заяви. Спочатку орган ліцензування повинен протягом трьох робочих днів з дати прийняття рішення повинен надіслати або видати повідомлення щодо свого рішення. Наступним кроком органу ліцензування є безпосередньо оформлення ліцензії не пізніше трьох робочих днів з дня надходження документа, що підтверджує внесення плати за видачу ліцензії [3].

Орган ліцензування також може відмовити заявнику у видачі ліцензії. Підставою для відмови може бути: невідповідність інформації в даних документах або невідповідність заявника згідно з поданими документами умов ліцензування.

Розмір і порядок зарахування плати за видачу ліцензії, а також строк дії ліцензії встановлюються Кабінетом Міністрів України. Строк дії ліцензії для провадження господарської діяльності, що зазначені в Законі про ліцензування, крім окремих видів господарської діяльності, є необмеженим.

Ліцензія, що видана центральним органом виконавчої влади, надає право вести господарську діяльність на всій території України, а ліцензія видана місцевим органом виконавчої влади – на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

Для кожної філії або відокремленого підрозділу, що будуть здійснювати господарську діяльність на підставі отриманої ліцензії, видається засвідчена органом ліцензування копія ліцензії, за видачу кожної з них стягується плата в розмірі одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян [2].

На думку вченого Пальчука П. М., найпоширенішою санкцією є анулювання ліцензії. Проте крім поняття "анулювання ліцензії" в законодавстві використовується близьке за юридичними наслідками поняття "визнання ліцензії недійсною". На погляд автора статті, під недійсністю ліцензії слід розуміти не позбавлення ліцензіата права на здійснення торговельної діяльності, а позбавлення юридичної сили самого документа – ліцензії. Зазначається, що ліцензія може бути визнана недійсною в разі: подання заяви ліцензіатом про визнання ліцензії недійсною; прийняття рішення про скасування державної реєстрації суб'єкта господарювання; подання нотаріально засвідченої копії свідоцтва про смерть фізичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності; заяви ліцензіата про переоформлення ліцензії; заяви ліцензіата про видачу дубліката ліцензії [1].

Якщо ліцензія отримана на період більше одного року, то вона визнається нематеріальним активом і зараховується на баланс за первісною вартістю. Первісна вартість складається із загальної суми, що підлягає сплаті за весь період дії ліцензії і обліковується на субрахунок 127 "Інші нематеріальні активи". До витрат діяльності підприємства вартість ліцензії включається поступово у вигляді амортизації впродовж терміну її корисного використання. Витрати на придбання ліцензії, що видається на один рік, відносять до витрат майбутніх періодів – рахунок 39 "Витрати майбутніх періодів" [1].

Кореспонденцію рахунків бухгалтерського обліку ліцензій наведено в таблиці [2].

Таблиця

Відображення у бухгалтерському обліку операцій з придбання ліцензій

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Д-т	К-т
1. Перераховано плату за ліцензію строком дії більше року	377	311
2. Отримано ліцензію	154	685
3. Здійснено взаємозалік заборгованостей	685	377
4. Сформовано нематеріальний актив	127	154
5. Нараховано амортизацію на ліцензію за місяць	93	133
6. Списано накопичену амортизацію у зв'язку із закінченням строку дії ліцензії	133	127
7. Внесено квартальну плату за ліцензію строком дії 1 рік	377	311
8. Відображено витрати на придбання ліцензії в складі витрат майбутніх періодів	39	377
9. Списано на витрати на збут вартість ліцензії наприкінці місяця	93	39

Торговий патент – це державне свідоцтво, яке засвідчує право суб'єкта господарювання займатися певними видами підприємницької діяльності впродовж встановленого строку.

Отримання торгового патенту вимагає така діяльність: торговельна діяльність за готівкові кошти; торговельна діяльність з використанням інших форм розрахунків та кредитних карток на території України; діяльність з обміну готівкових валютних цінностей (включаючи операції з готівковими платіжними засобами, вираженими в іноземній валюті, та з кредитними картками); діяльність з надання послуг у сфері грального бізнесу; побутових послуг.

Крім звичайного торгового патенту на здійснення торговельної діяльності застосовуються пільговий торговий патент та короткотерміновий торговий патент.

Пільговий торговий патент – торговий патент на провадження торговельної діяльності певними видами товарів, визначених Податковим кодексом України. Строк дії звичайного торгового і пільгового патенту 60 календарних місяців [4].

Короткотерміновий торговий патент – патент на провадження торговельної діяльності, строк дії якого перевищує 15 календарних днів. Він використовується для проведення ярмарків, виставок-продажів [5].

Вартість торгового патенту на здійснення торговельної діяльності встановлюється органами місцевого самоврядування залежно від місцезнаходження пункту продажу товарів та асортиментного переліку товарів.

Щоб взагалі придбати торговий патент потрібно подати до органу державної податкової служби за місцем сплати збору заяву.

Суб'єкти господарювання діяльність яких підлягає патентуванню та є платниками податку на прибуток зобов'язані визначати податок від кожного типу такої діяльності та іншої діяльності. Нарахування податку на прибуток за звітний квартал відображається бухгалтерським записом: Д-т 981 К-т 641. Податок на прибуток, який отримано від патентованого виду діяльності, сплачується до бюджету в сумі, що зменшено на суму вартості придбаних патентів, що відображається в бухгалтерському обліку записом: Д-т 641 К-т 39. Витрати з передоплати торгового патенту обліковуються на рахунок 39 "Витрати майбутніх періодів" [2].

Усе зазначене дає можливість зробити висновок, що ліцензування та патентування торговельної діяльності не обмежує права фізичних та юридичних осіб на здійснення підприємницької діяльності, що гарантовано Конституцією України, а встановлює додаткові вимоги, які учасники торговельних відносин мають виконувати з метою захисту публічних інтересів держави, суспільства та приватних інтересів громадян. Існує перелік видів торговельної діяльності, які підлягають ліцензуванню та патентуванню. Щоб отримати ліцензію, достатньо подати заяву до органу ліцензування, а для придбання патенту – до органу державної податкової служби за місцем сплати збору. Якщо інформація, подана в заяві, не відповідає дійсності чи сам суб'єкт господарювання не відповідає ліцензійним чи патентним умовам, то у видачі ліцензії чи патенту буде відмовлено. В обліку витрат на придбання ліцензії потрібно враховувати строк, на який видається ліцензія, вона може бути зарахована за первісною вартістю як нематеріальний актив чи витрати на придбання будуть віднесені на витрати майбутніх періодів. Щодо патенту, то витрати на його придбання відносяться до витрат майбутніх періодів.

Наук. керівн. Шушлякова О. В.

Література: 1. Пальчук П. М. Торговельна діяльність як об'єкт ліцензування / П. М. Пальчук // Підприємництво, господарство і право. – 2004. – № 6. – С. 14–17. 2. Облік у галузях виробництва та послуг : навч. посібн. / Ю. Д. Малярєвський, М. С. Горяєва, Н. С. Пасенко та ін. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2012. – С. 14–26. 3. Про ліцензування певних видів господарської діяльності : Закон України від 01.06.2000 р. № 1775-III зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. 4. Граковський Ю. Организационно-правовые вопросы торговой деятельности: оптовая и розничная торговля / Ю. Граковский // Вестник Министерства доходов и сборов Украины – № 9 – 2012. – С. 56. 5. Господарське право : підручник / Д. В. Задихайло, В. М. Пашков, Р. П. Бойчук та ін. ; за заг. ред. Д. В. Задихайло, В. М. Пашкова. – Х. : Право, 2012. – 426 с.